

Onteigening van eigendommen, noodig voor den aanleg van eene haven met zwaaiplaatsen te 's Gravenhage.

(63. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

IN NAAM VAN HARE MAJESTEIT WILHELMINA,
BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN,
PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Wij E M M A, Koningin-Weduwe, Regentes van het
Koninkrijk,

Bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet, verklarende het algemeen nut der onteigening van eigendommen, noodig voor den aanleg van eene haven met zwaaiplaatsen enz. te 's Gravenhage.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Vulpera, den 2den Juli 1894.

E J M M A.

(63. 2.)

ONTWERP VAN WET.

IN NAAM VAN HARE MAJESTEIT WILHELMINA, ENZ.

WIJ E M M A, ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te doen:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de aanleg van eene haven met zwaaiplaatsen, wegen, spoorwegverbindingen, gemeentelijke berg- en werkplaatsen en andere inrichtingen in het belang van handel en verkeer te 's Gravenhage in het algemeen belang noodig is;

Gelet op de wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 125);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

Wij verklaren dat het algemeen nut de onteigening vordert ten name van de gemeente 's Gravenhage, van eigendommen in die gemeente en in de gemeente Voorburg, noodig voor den aanleg van eene haven met zwaaiplaatsen, wegen, spoorwegverbindingen, gemeentelijke berg- en werkplaatsen en andere inrichtingen in het belang van handel en verkeer, welke haven zich zal uitstrekken van den *Trekhollet* uit in zuidwestelijke richting tusschen de *Laak* en de baan van den Hollandschen IJzeren spoorweg.

Handelingen der Staten-Generaal. Bijlagen. 1894.

Lasten en bevelen dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Waterstaat,
Handel en Nijverheid,

(63. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Het gemeentebestuur van 's Gravenhage is voornemens tusschen den *Trekvljet*, de *Laak* en de baan van den Hollandschen IJzeren spoorweg eene haven aan te leggen met zwaaiplaatsen, wegen, spoorwegverbindingen, gemeentelijke berg- en werkplaatsen en andere inrichtingen in het belang van handel en verkeer.

Zonder dat werk, dat als eene aanvulling is te beschouwen van de vanwege de provincie Zuidholland uitgevoerde verbetering van de vaart tusschen Rijn en Schie met zijtak naar 's Gravenhage, zoude die verbetering, waarvoor het bestuur dier gemeente indertijd een subsidie verleende van f 233 000 voor de gemeente haar doel missen.

Het werk der provincie gaat tot de grens der gemeente aan de *Laak* en ten gevolge dier vaartverbetering zullen thans schepen tot eene lengte van 70 M. met eene breedte van 7,50 M. en een diepgang van 2,30 à 2,40 M. de grenzen van 's Gravenhage kunnen bereiken. De Haagsche grachten zijn echter voor vaartuigen van die afmetingen op verre na niet ingericht. Trouwens reeds voor de vaart met veel kleinere schepen laten die grachten te wenschen over. Zij zijn en wegens de te geringe breedte en diepte en de menigvuldige bochten, en wegens de afmetingen, de ligging en samenstelling der bruggen voor de schipperij moeilijk te bevaren. En naarmate de scheepvaart grootere uitbreiding kreeg, werden de moeilijkheden, welke zich daarbij voordoen, allengs sterker gevoeld. Dat die uitbreiding inderdaad van niet geringe beteekenis is geworden, getuigen de volgende door het Haagsche gemeentebestuur medegedeelde cijfers. Kwamen in 1890 46 713 vaartuigen met een inhoud van 746 553 ton binnen de gemeente, in 1892 was het aantal vaartuigen tot 56 649, de tonneninhoud tot 864 352 gestegen. De behoeften van den bestaanden handel vragen hier dan ook luide om voorziening. Het gemeentebestuur, van oordeel dat aan eene verbetering van het vaarwater in de grachten alleen reeds wegens de zeer groote daaraan verbonden kosten niet te denken valt, heeft gemeend, dat ter voorziening in die behoefte door den aanleg van eene haven op de plaats en in den omvang als in den aanhef dezer is bedoeld, het vanwege de provincie Zuidholland uitgevoerde werk der vaartverbetering ten behoeve der gemeente voltooid wordt op eene wijze, welke voor haar het nuttigste is te achten.

Die haven zal zoodanig worden aangelegd dat schepen van de bovenvermelde afmetingen haar bereiken en daarin verblijven kunnen. Zij zal van de noodige zwaaiplaatsen worden voorzien. Op het aangrenzend terrein zal ruime gelegenheid worden gemaakt om te laden en te lossen en goederen tijdelijk op te slaan. Een gedeelte zal als petroleumhaven met annexe bergplaatsen worden aangelegd als waaraan naar de verklaring van het gemeentebestuur groote behoefte bestaat. Voorts wil men er eene entrepôt-haven maken en een gedeelte van het terrein bestemmen voor asch- en vuilnisstaal en voor veemarkt, al hetwelk door de gunstige ligging van het terrein daar als aangegeven is. Door breede wegen zal het terrein met de bestaande wegen en straten in verbinding worden gebracht, terwijl tevens spoorwegen zullen worden gelegd, welke aansluiten aan de banen van den Hollandschen IJzeren spoorweg.

Met het oog op het samenstel van werken, dat men